

Sygn. akt I Ca 182/15

I Cz 226/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Antoni Smus

Sędziowie SO Iwona Podwójniak

SR (del.) Elżbieta Sadowska-Augustyniak

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2015 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku E. S.

z udziałem (...) SA w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 31 marca 2015 roku, sygnatura akt I Ns 74/13

i zażalenia uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 20 kwietnia 2015 roku, sygnatura akt I Ns 74/13

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie z dnia 31 marca 2015 roku w całości ten sposób, że wniosek o ustanowienie służebności oddalić i zasądzić od wnioskodawczyni E. S. na rzecz uczestnika (...) SA w L. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;
2. zasądzić od wnioskodawczyni E. S. na rzecz uczestnika (...) SA w L. 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;
3. zmienić zaskarżone postanowienie z dnia 20 kwietnia 2015 roku w ten sposób, że uchylić jego punkt 4.

Sygn. akt Ca 182/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 31 marca 2015 roku Sąd Rejonowy w Łasku w sprawie z wniosku E. S. z udziałem (...) SA w L. ustanowił na rzecz uczestnika służebność przesyłu na działkę (...) położonej w miejscowości K. polegającą na prawie korzystania z działki zgodnie z przeznaczeniem linii energetycznych na obszarze oznaczonym na mapie geodety B. Z. za wynagrodzeniem w wysokości 10 876 zł płatnym w terminie 2. tygodni od uprawomocnienia się postanowienia i zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni koszty postępowania.

Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i wnioskach.

Działka (...) stanowi część działki (...). Ta ostatnia została nabyta przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1965 roku przez Skarb Państwa-Lasy Państwowe Nadleśnictwo K..

Na działce (...) w 1967 roku wybudowano linię energetyczną średniego napięcia, a w 1973 roku – linię energetyczną niskiego napięcia, transformator i fragment linii średniego napięcia.

W dniu 12 lutego 1997 roku Skarb Państwa-Lasy Państwowe sprzedał przedmiotową działkę M. S..

M. S. zmarł 29 marca 2010 roku. Jego spadkobierczynią jest E. S., która jest wpisana w księdze wieczystej jako właścicielka działki (...).

W dniu 29 maja 2014 roku została wydana decyzja o warunkach zabudowy na działce (...).

Linie energetyczne nadal znajdują się na działce. Usytuowanie linii oraz obszar konieczny dla korzystania z nich określił biegły.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu wynosi 10 876 zł.

Linie energetyczne od wybudowania ich były własnością Skarbu Państwa reprezentowanego przez przedsiębiorstwo państwowe (...) w W.. Przedsiębiorstwo to zostało podzielone i w dniu 1 stycznia 1989 roku utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), które z dniem 1 września 1993 roku zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) SA. Od 2010 roku – po połączeniu spółek – linie energetyczne są majątkiem (...) SA w L..

Mając powyższe na uwadze sąd pierwszej instancji wskazał, że linia energetyczna od momentu przyłączenia jej do sieci energetycznej wchodzi w skład przedsiębiorstwa. Nie oznacza to, że przedsiębiorstwo ma tytuł prawny do władania gruntem, na którym linia przebiega. Zakres władztwa przedsiębiorstwa do gruntu jest faktycznym władztwem w zakresie podobnym do służebności.

Służebność linii energetycznej mogła być przedmiotem zasiedzenia na podstawie odpowiednio stosowanego art. 292 kpc także przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu.

Sąd pierwszej instancji nie uznał za uzasadnione stanowiska uczestnika, że doszło do nabycia w drodze zasiedzenia przez poprzedników prawnych uczestnika służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się z dniem 2 lutego 1989 roku. Przed dniem 1 lutego 1989 roku państwowe osoby prawne nie mogły nabyć własności, gdyż nie władały rzeczami w imieniu własnym, lecz sprawowały zarząd mieniem państwowym w ramach zasady jednolitej własności państwowej. Do dnia 1 lutego 1989 roku linie energetyczne znajdujące się na działce (...) były własnością Skarbu Państwa. Działka ta była również własnością Skarbu Państwa (do dnia 12 lutego 1997 roku). Brak było zatem podstawowej przesłanki zasiedzenia: odrębności właściciela gruntu i właściciela urządzenia przesyłowego. Na skutek zmiany przepisu art. 128 kc z dniem 2 lutego 1989 roku nastąpiło przeniesienie własności przedmiotowej linii energetycznej ze Skarbu Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego.

Nabycie posiadania służebności nastąpiło w złej wierze, ponieważ przedsiębiorstwo państwowe nie uregulowało ze Skarbem Państwa w żaden sposób prawa do korzystania z działki (...). Do zasiedzenia konieczny jest zatem okres 30 lat. Taki zaś okres od dnia 2 lutego 1989 roku jeszcze nie upłynął.

W takiej sytuacji na podstawie art. 305² § 2 kc ustanowiono służebność przesyłu i zasądzono od uczestnika (przedsiębiorcy przesyłowego) na rzecz wnioskodawczyni (właścicielki gruntu) odpowiednie wynagrodzenie.

Na zasadzie art. 520 § 2 kpc zasądzono od uczestnika, którego wniosku nie uwzględniono na rzecz wnioskodawczyni poniesione przez nią koszty postępowania.

Apelację złożył uczestnik postępowania. Zaskarżył rozstrzygnięcie w całości i zarzucił naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 kpc polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie dowodów poprzez przyjęcie, że uczestnik postępowania był posiadaczem służebności w złej wierze, art. 234 kpc poprzez jego niezastosowanie, co doprowadziło do przyjęcia złej wiary po stronie uczestnika. Ponadto skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 172 § 2 kc w zw. z art. 292 kc w zw. z art. 305⁴ kc poprzez uznanie, że nie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu, art. 7 kc polegające na nie zastosowaniu domniemania dobrej wiary.

Podnosząc powyższe, uczestnik wniósł o zmianę postanowienia poprzez oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kosztów postępowania za obie instancje.

W uzasadnieniu wskazał, że w ocenie skarżącego zostały spełnione wszelkie przesłanki do uznania za zasadny zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu.

Bezsprzecznie uczestnik, a wcześniej jego poprzednicy eksploatowali przedmiotowe urządzenia elektroenergetyczne od 1967 roku i 1973 roku nieprzerwanie do dnia dzisiejszego.

Od dnia 1 lutego 1989 roku przedsiębiorstwo przesyłowe mogło nabyć na własność składniki mienia państwowego. Na mocy art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości prawo zarządu istniejące w dniu 5 grudnia 1990 roku po stronie państwowych osób prawnych w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa przekształciło się z mocy prawa w prawo własności. Urządzenia energetyczne pozostające dotychczas w zarządzie poprzednika prawnego uczestnika stały się jego własnością. Natomiast w odniesieniu do nieruchomości, na których te urządzenia były posadowione nastąpiło przekształcenie zarządu w posiadanie odpowiadające treści służebności przesyłu, tj. w posiadanie zależne nadające się do zasiedzenia.

Ponadto uczestnik podniósł, że w toku postępowania nie zostało obalone domniemanie istnienia dobrej wiary. Nie zostało wykazane przez wnioskodawczynię, że w chwili nabycia własności urządzeń energetycznych uczestnik posiadał wiedzę, że nie przysługuje mu skuteczne prawo do gruntu. Rozdzielenie własności urządzeń i własności gruntu nastąpiło na skutek woli dotychczasowego właściciela i dlatego nie można twierdzić, że dotychczasowy właściciel nie godził się na istnienie urządzeń energetycznych na swoim gruncie. Przeciwnie, wyraził zgodę na posiadanie gruntu przez przedsiębiorstwo energetyczne, które z kolei było przekonane, że ma prawo do korzystania z gruntu.

Najpóźniej z dniem 1 października 2010 roku doszło do zasiedzenia w dobrej wierze służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz uczestnika. Zatem wniosek o ustanowienie służebności winien zostać oddalony.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie na koszt uczestnika. Wskazała, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest uzasadniona.

W niniejszej sprawie nie podlegało kwestii, że linie energetyczne, których dotyczy wniosek o ustanowienie służebności przesyłu zostały wzniesione na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Już w dacie ich powstania własność gruntu należała do Skarbu Państwa. Inwestycja była realizowana przez Państwo, zarząd mieniem wykonywało przedsiębiorstwo państwowe – Zakłady (...). Taki stan rzeczy: własność gruntu i własność urządzeń energetycznych należąca do tego samego podmiotu – Skarbu Państwa – istniał do 5 grudnia 1990 roku. Z tym dniem – jak słusznie podnosi apelacja – prawo zarządu po stronie państwowej osoby prawnej, tu: przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) przekształciło się z mocy prawa, w odniesieniu do urządzeń energetycznych – w prawo własności, a w odniesieniu do władztwa nieruchomości – w posiadanie odpowiadające treści służebności przesyłu, tj. w posiadanie zależne mogące prowadzić do zasiedzenia.

Istota sprowadza się do oceny czy objęcie w posiadanie zależne z dniem 6 grudnia 1990 roku przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu działki (...) miało charakter posiadania w dobrej czy też w złej wierze. O dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje bowiem chwila uzyskania posiadania gruntu o treści odpowiadającej służebności przesyłu; tu: wynikającego z uwłaszczenia urządzeniami energetycznymi.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że „nabycie posiadania służebności przesyłu nastąpiło w złej wierze, ponieważ przedsiębiorstwo państwowe nie uregulowało ze Skarbem Państwa w żaden sposób prawa do korzystania z działki nr (...)”

Apelacja słusznie kwestionuje powyższe, zarzucając, że ocena sądu w tym zakresie jest dowolna, że sąd naruszył przepis art. 234 kpc poprzez jego niezastosowanie, co doprowadziło do przyjęcia złej wiary uczestnika.

Przepis art. 234 kpc stanowi, że domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza.

Regulacja przepisu art. 7 kc wprowadza domniemanie dobrej wiary, stanowi mianowicie, że jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary.

Skoro tak, uznanie, że nabycie posiadania w zakresie odpowiadającym treści służebności było w przedmiotowej sprawie nabyciem w złej wierze wymagało obalenia domniemania z art. 7 kc. W tym zaś zakresie nie zostało powołane żadne postępowanie dowodowe, które mogłoby doprowadzić do przyjętego przez sąd wniosku. Także wnioskodawczyni nie zainicjowała takiego postępowania, nie zaoferowała w tym względzie jakichkolwiek dowodów.

Tymczasem akurat szczególnie w okolicznościach niniejszej sprawy istnieje podstawa do przyjęcia, że poprzednik prawny uczestnika mógł mieć usprawiedliwione przekonanie, że przysługuje mu prawo odpowiadające wykonywanej służebności. Wiedział, że nieruchomość stanowi własność Skarbu Państwa, że te urządzenia powstały zgodnie z prawem, inwestycje przesyłowe realizowało przecież Państwo, że linie, którymi został uwłaszczony eksploatuje zgodnie z prawem. Wiedział, że został uwłaszczony mieniem państwowym, że te urządzenia weszły w skład jego przedsiębiorstwa, w związku z tym, że nabył do gruntu posiadanie w zakresie odpowiadającym treści służebności, że wykonując to prawo nie szkodzi właścicielowi gruntu, przeciwnie – właściciel gruntu sam go wcześniej do tego umocował. W takiej sytuacji nie można było przyjąć, że zachodziły podstawy dla obalenia dobrej wiary uczestnika.

Uznanie dobrej wiary uczestnika wskazuje, że zostały spełnione przesłanki dla zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Uczestnik nabył prawo z dniem 6 grudnia 2010 roku, co skutkowało musi oddalenie wniosku o zasiedzenie. Wniosek w niniejszej sprawie nie przerwał biegu zasiedzenia, ponieważ wpłynął po upływie tego terminu.

Z tych przyczyn zaskarżone postanowienie w oparciu o przepis art. 13 § 2 kpc w zw. z art. 386 § 1 kpc należało zmienić i wniosek o ustanowienie służebności oddalić.

W konsekwencji takiego rozstrzygnięcia – na zasadzie art. 520 § 3 kpc – wnioskodawczynię obciąża obowiązek zwrotu uczestnikowi kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą i drugą instancję.